

Razgled po šolskem svetu.

— **Zatvoritev srbskih šol na Turškem.** Iz Soluna poročajo, da je dala turška vlada zapreti vse srbske šole v Plevlju, ker se učitelji niso hoteli pokoriti predpisom novega šolskega zakona.

— **Odklivanje.** Cesar je podelil vseučiliškemu profesorju, dvornemu svetniku dr. Mengerju na Dunaju, znanemu slovečemu učnjaku, ki je pred kratkim slavil svojo sedemdesetletnico, avstrijsko-ogrski častni znak za umetnost in znanost.

— **Roosevelt** — bivši predsednik Združenih držav — je bil na univerzi v Cambridgeu promoviran častnim doktorjem.

— **50.000.000 kron** je zapustil ameriški čudak Isak Wymann princetonskemu vseučilišču. Wymann se že par desetletij ni več družil s svetom, sedaj pa je vse svoje imetje zapustil univerzi, ki je bila ustanovljena leta 1746. v malem ameriškem mestu Princetonu.

— **Jugoslovanski dijaški kongres.** Iz Sofije poročajo: Tu so bili odposlanci srbskih akademikov iz Beograda, da povabijo svoje bolgarske kolege na jugoslovanski kongres, ki se ima na jesen vršiti v Beogradu. Bolgarski akademiki so imeli na to poseben sestanek, na katerem so sprejeli tole resolucijo: Bolgarski vseučiliščniki se udeležijo kongresa, ki se vrši v Beogradu sredi meseca oktobra t. l. Na tem kongresu se naj sprejmejo temeljne točke programa, na katerih je mogoče skupno delo vsega jugoslovanskega dijaštva. — V odbor, ki ima voditi podrobna pogajanja s srbskimi akademiki, so bili izvoljeni Emanujlov, Tenev, Omarčevski, Vasiljev in Stambolov.

— **Tajnik svetnik dr. Koch.** Glasoviti bakteriolog tajni svetnik prof. dr. Robert Koch je dne 28. pret. mes. umrl v Badnu, kamor se je bil podal na lečenje zaradi srčne bolezni. Koch je bil star 67 let. Od leta 1890. je Koch ponovno prišel tudi v Istro, kjer je proučeval malarijo.

— **Na Dunaju** je umrl glasoviti vseučiliški profesor dr. Emil Zuckerkandl, star 61 let.

— **Čehi na Dunaju.** V III. dunajskem okraju so Čehi ustanovili novo šolo v Schützen-gasse. Poslanec bodo uprizarili akcijo, da dobi šola pravico javnosti. Nemci se seveda jako razburjajo.

— **Car in dijaki.** Car Nikolaj je sprejel deputacijo ruskih vseučiliščnikov. Bilo jih je 50. Ti mladi možje pripadajo reakcionarni struji. Car je rekel, da ga veseli, ko vidi dijake, ki so tako vdani Rusiji, in je izrazil željo, da bi takih dijakov vedno več bilo, da bo Rusija postala mirna, mogočna in slavna. Potem se je dal car sredi dijakov fotografirati.

— **Graško vseučilišče** je v letošnjem zimskem tečaju obiskovalo 2074 slušateljev in slušateljic. Delovalo je na vseučilišču 92 profesorjev (med njimi 21 izrednih), 140 docentov, 44 asistentov in 10 demonstratorjev.

— **Kemik Cannizzaro.** Iz Rima poročajo, da je dne 10. t. m. zjutraj umrl glasoviti kemik in član senata, Stanislav Cannizzaro.

— **Heidelberško vseučilišče** na Nemškem je podedovalo po v Londonu umrlem kemiku Mondu 1 milijon mark za pospeševanje znanstvenih raziskovanj na fizikalnem in kemičnem polju.

— **Italijanska pravna fakulteta.** Z Dunaja poročajo, da je sicer v proračunskem odseku večina za ustanovitev italijanske pravne fakultete v Trstu, vendar pa so se zadnji čas pojavili razni pomisleki, ki govore za ustanovitev italijanske pravne fakultete na Dunaju, kakor želi tudi vlada. Ti pomisleki se tičejo irendentizma in pa narodnostnih prepričanj med Italijani in Jugoslovani na eventualni pravni fakulteti v Trstu. Tudi gosposka zbornica je odločno proti Trstu.

— **Boj irskih dijakov za narodne pravice.** Tožna Irska že stoletja vzdihuje pod trinoškim nasiljem Angležev. Od časa do časa so vstajali možje, ki so tolažili svoje roje in se z mnogimi lastnimi žrtvami potezali za stare pravice. Toda angleška vlada ni hotela slišati glasu vprijočega, šla je preko človeških pravic. Zato je končno tudi dijaštvo dvignilo svojo glavo. Separatistične ideje in prizadevanje Ireev, uvesti irščino v vseh šolah in izobraževaliških kot obvezen predmet, je pred kratkim povzročilo dijaške poboje na dublinskem vseučilišču o priliki, ko so se imele razdeliti doktorske diplome. Ko so se zbrali v slavnostni dvorani profesorski kolegij, doktorski kandidatje in povabljeni občinstvo, so na galerijah razobesili zastavo z napisom: „Irska kraljeva univerza naj v miru počiva!“ Med otvoritvenim govorom viceprezidenta so zagnali vrišč in razobesili novo zastavo, na kateri je bila izražena njih želja: „Irsčina bodi obligatorična!“ Ker se demonstracija ni podela, je jelo občinstvo zapuščati slavnostno dvorano. Prava panika je nastala, ko so si dijaki osvojili vodne cevi. V nekoliko trenutkih je bila dvorana izpraznjena, a v njej je vihrala zastava: „Irsčina bodi obligatorična!“

— **Ženske na nemških vseučiliščih.** V zimskem semestru 1909/10 je bilo na 21 vseučiliščih na Nemškem vpisanih 1856 žensk. Od teh študira modroslovje, filologijo ali zgodovino 975, medicino 376, prirodznanstvo in

matematiko 287, zobozdravstvo 46, pravo 32, državoznanstvo in poljedelstvo 27, evangelsko bogoslovje 5 in farmacije 2. Domačink (nemških državljanek) je bilo nekako 1400, ostale so tujke, večinoma Rusinje in Američanke.

— **Učni jezik na ruskih zasebnih šolah.** Ruski naučni minister je predložil ministrskemu svetu zakonski načrt, ki naglašja, da se morajo vsi predmeti razen materinščine po zasebnih šolah predavati rusko. Po srednjih in ljudskih šolah se smejo razen rusčine, zgodovine in zemljepisja vsi predmeti predavati v neruskem jeziku, če je namenjena šola neruskim otrokom.

— **O slovenskem vseučiliščem vprašanju** objavlja v praški „Union“ prav zanimive članke dr. Mihajlo Rostohar.

— **Za reformo ruskega pravopisa.** Akademik V. J. Bahtjerov je predložil carski akademiji znanosti v Petrogradu spomenico, v kateri predlaga, naj se v ruskem pravopisu opuste črke jat, fita, izica in jor, ki so glavni vzrok, da se ruskega pravopisa silno težko naučiti, tako da je celo med naobraženci malo ljudi, ki bi znali popolnoma pravilno pisati rusko. V spomenici se na podlagi temeljitih podatkov dokazuje potreba reforme ruskega pravopisa. Kakor poročajo ruski listi, akademija ni nasprotna reformi in bo o teh stvareh razpravljala že te dni. Ako sklene reformo, bo s tem znatno olajšano tudi učenje ruskega jezika.

— **Visoka šola za cerkveno glasbo.** V zadnji seji kuratorija c. kr. glasbene akademije na Dunaju so sklenili ustanoviti poseben oddelek za gojenje cerkvene glasbe v Avstriji. Namen novega zavoda je vzgajati korne regente, organiste in korne gošče. Učni načrt se je izdelal v dogovoru s kompetentnimi cerkvenimi osebami. Za ravnatelja je določen Vincenc Goller, korni regent v Deggendorfu na Bavarskem, ki je rojen Avstrijec; zraven njega bo poučeval Maks Springer, korni ravnatelj in samostanski organist opatije Emaus v Pragi, izvrsten poznavalec gregorijanskega koral.

— **Katedra bolgarskega jezika** obstoji na vseučilišču v Lipskem. Lektor bolgarskega jezika je prof. dr. Gustav Weigand. Ta je te dni poslal bolgarskemu naučnemu ministru poročilo o svojem delovanju. Iz tega je razvidno, da je kurz bolgarskega jezika lansko leto obiskovalo 11 akademikov, in sicer 4 Bolgari, 2 Rumunec, 3 Nemci in po en Srb, Anglež in Žid. Lani je profesor čital na svojih lekcijah razpravo „Bolgarski jezikovni elementi v romunskem jeziku“. Dr. Weigand je dovršil po dveletnem delu nemško-bolgarski slovar, ki izide v kratkem v tisku.

— **Javnim rednim profesorjem** splošnega in hrvaško-ogrškega državnega prava ter mednarodnega prava na zagrebški univerzi je imenovan dr. Ladislav Polić.

— **Prof. dr. Manojlović na zagrebški univerzi.** Profesor zagrebške univerze in deželni poslanec dr. Manojlović, ki je bil pred dvema letoma suspendiran, ker je bil obtožen velikosrbske propagande, bo zopet imenovan za profesorja zagrebške univerze.

— **Slovenski vseučiliški profesor v Sofiji.** Javili smo že, da je bil naš rojak Anton Bezenšek imenovan za profesorja stenografije na vseučilišču v Sofiji. Otvoritveno predavanje je imel Bezenšek, kakor čitamo v „Večerni Pošti“, v petek, 27. pret. m. Predavanje je poslušalo 100 vseučiliščnikov. Bezenšek bo imel tri predavanja na teden, in sicer vsak torek, četrtek in vsako soboto od 2. do 3. popoldne.

Z gospodarskega polja.

— **Stavke v Avstriji.** Glasom statistike je avstrijska industrija v letih 1899—1903 izgubila okrog 12 in pol milijona delavnih dni. Splošno se opaža, da se število stavk manjša, da pa rastejo stavke na obsežnosti, ker pomenja, da so si delavci začeli biti svesti velike odgovornosti. Statistika pa tudi za delavstvo glede uspehov ni posebno izpodbudna. Komaj pri 20% stavk se je doseglo popolen, pri 40% le delen uspeh.

— **Dohodki tobačnega monopola.** V letu 1908. se je prodalo v Avstriji v vsem 1222 milijonov smodk, 4887 milijonov svlačič in 238.563 metrskih stotov tobaka za pušenje. Smodke so imele vrednost okrog 86 milijonov kron, svlačice 91 milijonov, tobak za pušenje pa 74 milijonov K. Tobaka za nosljanje se je prodalo za 376 milijonov kron, tobačnega izvlečka pa za 68.000 kron. V celem se je torej prodalo tobačnih izdelkov za okroglih 256.285.000 K. V inozemstvu se je prodalo za 5.495.753 K. Čistega dobička je imela država 175.412.421 kron.

— **Blagoslov bojkota.** Na Nemškem so se ponekod organizovali delavci proti žganju in uspeh je ta, da se je v petih mesecih izpilo 333.998 litrov manj žganja, kar pomeni 334.000 kron prihrankov.

— **Koliko moke se dobi iz pšenice in rži?** Nekdaj se je dobilo iz 100 kg pšenice 55 kg lepe bele, 18 kg srednje in 9 kg črnkaste moke ter poleg tega še 18 kg otrobov. Dandanes pa se dobi zaradi izboljšanja strojev več boljše moke in 8 do 10 odstotkov manj otrobov. Enako je tudi pri rži. S starimi

mlini se je dobilo iz 100 kg rži 20—25 kg bele moke, 12 kg klajne moke in poleg tega še otrobe. Dandanes se pa dobi iz 100 kg rži 60—62 kg dobre bele moke, ostalo so otrobi.

— **Monopol na užgalice.** Načelniki klubov so imeli konferenco pri ministrskem predsedniku baronu Bienertu. Razpravljali so o uvedbi monopola na užgalice. Bienert je med drugim omenil, da se namerava obenem z monopolom na užgalice uvesti tudi davek na užgalne aparate. Davek za vsak tak užgalni aparat bo znašal na leto 2 kroni.

— **Socialno-demokratska banka.** „Pravo Lidu“ je priobčilo članek, v katerem dokazuje potrebo ustanovitve banke za avstrijsko socialno-demokratsko stranko.

— **Monopol na užgalice** bo po poročilu budimpeštanskih listov sigurno uveden, in sicer ne le na Avstrijskem, temveč tudi na Ogrskem. Tozadevni dogovori so malone že popolnoma dovršeni.

— **Vinorejski odsek državne zbornice** je sklenil resolucijo, da bi se odslej vinorejcem ne dajala več brezobrestna posojila, marveč subvencije.

— **Češki denarni zavod v Beogradu.** Srbsko trgovsko ministru je odobrilo pravila za osnivanje podružnice „Češke kreditne banke“ v Beogradu. Podružnico otvorijo v kratkem.

— **Podražanje poštnih pristojbin.** Z Dunaja poročajo: Dr. Steiwender hoče vložiti predlog, da se podraže poštni porti za pisma na 12. vin., za dopisnice na 6 vin. Rekomandacija bi se podražila za 5, paketi za 10, telegrami povprečno za 20 vin.

— **Podražanje piva na Kranjskem** je torej gotova stvar. Dotični sklep deželnega zbora je že dobil cesarjevo odobrenje. Naklada na pivo znaša 4 K na hektoliter. Pivovarjari bodo svoj pridelek seveda dražje oddajali gostilničarjem, ti pa nadalje gostom. Klerikalna večina deželnega zbora misli še tudi z drugimi konzumnimi davki osrečiti Kranjce. To so prijatelji ljudstva!

Raznoterosti.

× **Žrtve katastrofe v Okřritu.** Po uradnih podatkih je pri požaru v Okřritu ponesrečilo 446 oseb, izmed katerih je bilo mrtvih 324, poškodovanih pa 122. Izmed poškodovanih jih je kasneje umrlo še 13, da znaša število vseh žrtev 337. Med temi je 209 ženskih in 128 moških. Najmlajši ponesrečenec je bil star 8 mesecev, najstarejši pa 68 let.

× **Humor v šoli.** Iz šolskih zvezkov: Učiteljica nočem postati, tudi ne kuharica ali šivilja; najraje bi bila mati četverih otrok. S sosedom Janezom bi se rada omožila, ta je vedno tako dobre volje, in če me noče, vzamem samo štiri otroke.

× **Gorki na Norveškem.** Znani ruski pisatelj Maksim Gorki se nastani sedaj stalno na Norveškem, da bo svoji domovini v bližini. Dosedaj je bival na otoku Capri.

× **Nemški cesar in ženski klobuki.** Nemški cesar se je pri sprejemu na Lotarinskem, kjer so nastopila domača dekleta v prelepi narodni noši, izjavil proti novim ženskim klobukom, ki so skoraj večji kot kaka mala nemška državnica.

× **Sestra Candide.** To vzorno prednico v Ormessonu na Francoskem so slednjič vendarle zaprli. Ta njena afera je že zahtevala eno žtev. Dr. Petit se je ustrelil. Ona si je namreč izposojevala dragulje in bisere, jih prodajala in z izkupičkom kupovala hiše v Parizu. Pri tem nakupu ji je pomagal omenjeni dr. Petit. Kar je na ta način prisleparila, znaša veliko vsoto. Vsi se strinjajo s tem, da ta skandal se bolj udari klerikalce na Francoskem, posebno ker pridejo gotovo še druge stvari na dan.

Listnica uredništva.

O samozavesti in ponosu slovenskega učitelstva na Stajerskem smo prejeli članek, ki ga priobčimo v prihodnji številki. — Fr. M—k: Porabimo čim nam dopusti prostor.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1134. Kranjsko. 154 1—1

Na enorazredni ljudski šoli v Čemšeniku se razpisuje učiteljska in voditeljska služba z zakežitimi prejemki v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 25. junija 1910.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščen, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku, dne 20. maja 1910.

Našim rodbinam

priporočamo 52—3

Kolinsko cikorijo

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

3

52—19

zlati nauki!

I.

Kdor s „FLORIAN-om“ se krepča, Zmeraj dober tek ima!

II.

Če želoдец godrnja, Pij „FLORIAN-a“, pa nehaj!

III.

Ni otožen, ni bolan, Ta, ki žvija

Postavno varovano.

Zagrebški Franck

„... kot lovniško znamenje“ priporočujemo kot priznani najboljši pridelatek za kavo!

Josipina Herrisch

Ljubljana, Židovska ulica 7

priporoča svojo bogato zalogo čevljev, gamaš in galoš po najnižji ceni. 26—5

— Zunanja naročila se točno izvršujejo. —

Modni salon

Ozmeč & Vičič

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 7. Hotel pri Maliču 12—5

priporoča svojo bogato zalogo damskih in otroških klobukov.

Žalni klobuki vedno v zalogi.

Ivan Soklič

v Ljubljani

Pod Trančo šte. 2

priporoča cenj. občinstvu svojo veliko in bogato zalogo 12—7

klobukov, slamnikov, čepic, peres itd.

vse po nanižjih cenah.